

ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΥΛΣΤΟΥ

ΣΚΕΨΕΙΣ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΣΘΕΝΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

«Τὰ δεινὰ καὶ ἡ διλοκότη τῶν ἀσχολειῶν, τὰ ὅποια χάριν τῶν ἀσθeneiῶν ὑφίστάμεθα, δὲν προέρχονται ἀπὸ τὸς ἀσθeneiῶς αὐτὰς καθ' ἑαυτὰς, ἀλλ' ἀπὸ τὰς σχέσεις μας μετὸν θάνατον.

«Ἄν ἀναγνωρίσωμεν ὅτι ὁ θάνατος εἶνε ἀναγκαῖον τέρμα τῆς σωματικῆς μας ὑποστάσεως, ὅτι εἰς το προσεχές αὐτὸ τέρμα, ὅπως ἀκριβῶς καὶ εἰς τὴν συνέχισιν αὐτῆς τῆς ζωῆς, δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ καλόν, οὔτε τίποτε τὸ κακόν, τότε τὰ δεινὰ μας παύουν νὰ μᾶς βασανίζουσι καὶ νὰ ἐρθοῦνται ἐμπέδια εἰς τὴν ζωὴν.

«Ἄν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀμφέβαλε καθόλου διὰ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ζωῆς καὶ μετὰ θάνατον, τότε ἔλοι αἱ ἀσθeneiῶς. Ὅα παρουσιάζοντο ἐνώπιόν του ἀπλῶς ὡς ὅροι ἀναγκαῖοι διὰ τὴν διέλευσιν ἀπὸ τῆς μιᾶς μορφῆς τῆς ζωῆς εἰς τὴν ἄλλην, διέλευσιν ποθητὴν μᾶλλον παρά φοβερὰν. τότε θὰ ὑπέμενε τὰ δεινὰ τῆς ἀσθeneiῶς, ὅπως ὑποφέρει καὶ τὰ ἐπακολουθήματα τῆς ἐξαντλητικῆς ἐργασίας, τὰ ὅποια ὅπως γνωρίζομεν, ἀποδαίνουσι πάντοτε εἰς καλόν. Ἄλλὰ καὶ οὔτε πόννοι, οὔτε συνειδήσεις τῆς διακόπῃς τῆς δράσεως, ὑφίστανται, διὰ τὸν λόγον ὅτι, ἐφ' ὅσον διαρκοῦσι οἱ πόννοι, ἔχομεν σκοπὸν ὠρισμένον: νὰ παρασκευασθῶμεν διὰ κατὰστασιν νέαν.

«Καὶ ἔλοι ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι οὕτω πως τὸ πρᾶγμα συμβαίνει.

«Ἄλλὰ πῶς οἱ ἄνθρωποι δὲν θὰ ὑποφέρουν φοβερὰ, ἀφ' ἧς ἡ ζωὴ των ὅλη εἶνε γεμάτη ἀπὸ δοκιμασίας εἰς τὸν κόσμον οὗτον, ἀπὸ πόνθους τοῦ μέλλοντος, ἀπὸ πόνθον ἀδίικτον τοῦ νὰ ἐγγίσωμεν τὸ μέλλον αὐτὸ ὅσω τὸ δυνατὸν ταχύτερον, ἐνῶ γνωρίζομεν ἐν τούτοις, ὅτι τὸ μέλλον αὐτὸ κλείεται μ' ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον τὸσω φοβοῦμεθα ἐκεῖνο, ποῦ οὔτε κὰν τολμῶμεν νὰ σκεφθῶμεν, τὸν θάνατον; Πῶς οἱ ἄνθρωποι:

θά ἡδύνατο νὰ μὴ ὑποφέρουν, εὐρισκόμενοι πάντοτε εἰς τὴν ἐπιτε-
ρικὴν αὐτὴν ἀντίφασιν, ὅταν τοὺς καταλαμβάνει ἡ ἀσθένεια, ἡ ὁποία
τοὺς φέρει πρὸς τὸν θάνατον; Ἄπ' ἐδῶ τὸ βασανιστήριον τῶν πόων,
ἀπ' ἐκεῖ ἐκεῖνο, ποῦ διαρκούσης τῆς ἀσθενείας ὀνομάζομεν διακοπὴν
τῆς ζωῆς.

«ὦ! ἂν ἡδύνατο κανεῖς νὰ μὴ λησμονῇ ἔττω καὶ ἐπὶ στιγμὴν τὸν
θάνατον, πρὸς τὸν ὅποιον ἡμπορεῖ κάθε στιγμὴ νὰ ὀλισθήσῃ!

«Ἄν κανεῖς ἐνθυμῆῖ ὅτι δὲν εὐρίσκεται ἐπάνω εἰς ἓνα δίσκον,
ἀλλ' ὅτι ἀδιακόπως στρέφεται καὶ προσκρούει, ὅτι ξεπερνᾷ καὶ στέκει
ἐκεῖ κάτω ὀπίσω ἀπὸ τὸ καταπέτασμα ποῦ κρύπτει ὅλους ἐκείνους, οἱ
ὅποιοι φεύγουν καὶ ποῦ θὰ μᾶς ἀποκρύψῃ ἀπὸ ἐκείνους ποῦ μένουν!

«Ἄν οἱ ἄνθρωποι ἐνθυμοῦντο πάντοτε αὐτό, τότε πόσον εὐχάριστον
θα ἦτο καὶ εὐκόλον νὰ ἔζων ὅλοι μαζῇ, ἐδῶ κάτω, εἰς τὸ αὐτὸ
κατώτερον ἐπίπεδον, καὶ μὲ τὸ θεῖλημα τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ἔξουσίαν
τοῦ ὁποίου ἡμεθα, εἴμεθα καὶ ἴχ' εἴμεθα εἰς τὸ μέλλον καὶ διὰ παντός!»

«Ἡ πέραν τοῦ τάφου ζωὴ ἀναμφιβόλως ὑπάρχει. Ἡ ζωὴ δὲν τε-
λειώνει μὲ τὸν θάνατον. Ἄλλ' ὁποία θα εἶνε ἡ ἄλλη αὐτὴ ζωὴ; Δὲν
γνωρίζομεν, διότι καὶ δὲν πρέπει νὰ γνωρίζομεν.»

«Φαρισσαίους, ἐννοῶ κυρίως τὸν κληρὸν. Γραμματεῖς, τοὺς σοφοὺς,
οἱ ὅποιοι δὲν πιστεύουν εἰς τὸν Θεόν. Τὸ χωρίον ἐκεῖνο τοῦ Εὐαγγε-
λίου, τὸ ὅποιον λέγει νὰ τρώγωμεν τὴν σάρκα καὶ νὰ πίνωμεν τὸ αἷμα
φρονῶ ὅτι εἶνε ἐλάχιστα οὐσιώδες καὶ σημαῖνον, καὶ εἶνε ἡ υἱοθέ-
τησις τῆς θερησκευτικῆς διδασκαλίας ἢ ἀπλῶς ἀνάμνησις. Καὶ εἰς
τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν δὲν ἔχει κατ' οὐδένα λο-
γον, πῆν σημασίαν τὴν ὁποίαν τοῦ ἀποδίδουν οἱ φανατικοὶ ἐκπαῖδι τῆς
Ἐκκλησίας».

«Βυθίζομαι συχνὰ εἰς σκέψεις ἄλλὰ σκέπτομαι, χωρὶς νὰ λαμβάνω
ὑπ' ἄψιν μου τὸν θάνατον καὶ ἡ σκέψις αὐτὴ εἶνε ἐλαφρὰ, κενή.
Συνήθως βλέπω χωρὶς ν' ἀναμένω τὸν θάνατον, καὶ αὐτὸ εἶνε μία
ἐλαφρὰ, μία κενὴ ζωὴ».

«Ἡ ζωὴ εἶνε τάλαντον, τὸ ὅποιον μοῦ ἔχει δοθῆ χάριν τῆς τε-
λειοποιήσεώς μου. Δὲν ἡμπορεῖ κανεῖς νὰ σκέπτεται τὸν θάνατον, καὶ

νά ζῆ μὲ τὴν σκέψιν αὐτήν, παρὰ μόνον ἂν ἐνθουμῆται ὅτι ἓνα μόνον ἔργον ἔχει οὔτε νὰ γράψῃ, οὔτε νὰ συντρέξῃ, τίποτε, οὔτε νὰ κάμῃ τίποτε ἐκτὸς τοῦ ἑαυτοῦ του, εἰμὴ ἓνα καὶ μόνον νὰ ἀναπτύξῃ τὴν ζωὴν του διὰ νὰ τὴν ἐπιστρέψῃ, ὅταν ὁ Κύριος θελήσῃ, νὰ τὴν λάβῃ, ὀπίσω κολλιτέραν καὶ μεγαλειτέραν ἀφ' ὅτι τὴν ἔχομεν δεχθῆ».

«Αὐτὸ ὃδ' ἐφαίνεται ἀλλόλοτος σκέψις, μόνον ἂν ἤμποροῦσε κανεὶς νὰ παρουσιάσῃ τὴν πορείαν τῆς ζωῆς ξένην πρὸς τὴν ἀγάπην πρὸς τοὺς ἀνθρώπους καὶ συνεπῶς ξένην πρὸς τὴν ἐξυπηρέτησιν αὐτῶν. Ἡ τελειοποίησις τῆς ζωῆς καὶ ἡ ἐξυπηρέτησις τῶν ἀνθρώπων εἶνε ἐν καὶ τὸ αὐτὸ, τὸ ὁποῖον παρατηρεῦμεν ἀπὸ τὰ διάφορα μέρη».

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς μακρᾶς ἀσθενείας του, πρὸ ἐννέα ἐτῶν (1901), ἡ διάνοια τοῦ Τολστόη ἦτο πλέον ἢ διαυγής. Ἀναμετρῶν τὸν κίνδυνον τὸν ὁποῖον κατὰ τὴν ἴην Ἰουλίου εἶχε διατρέξῃ, ἔλεγεν εἰς ἓνα φίλον του:

«Νὰ! ἡ ἀμαξία ἦταν ἐτοιμὴ δὲν μοῦ ἔμενε παρὰ νὰ ἀνέβαινα καὶ νὰ ἔρευγα ὅταν ἔξαφνα τ' ἄλογα ἐγύρισαν ἄπὸν σταῦλο καὶ ἦ, ἀμαξία. Κρίμα! ἀπὸ ὃ δρόμος ἦταν θαυμασίος καὶ τώρα, ὅταν θὰ εἶνε ἀνάγκη νὰ φύγω, ὃδ' εἶνε ἴσως ἀνώμαλος.»

Καὶ παρ' ὅλην τὴν σωματικὴν του ἀδυναμίαν, ὁ νεοχριστιανικὸς φιλόσοφος, ὁ στηρίζων ὀλόκληρον τὸ οἰκοδόμημά του ἐπὶ τῆς ΑΓΑΠΗΣ καὶ τῆς μὴ χρησιμοποίησεως τῆς βίας ἀπέναντι τῆς βίας, διώρθωνε παλαιὰ χειρόγραφα καὶ ὑπεγύρευεν ἔργα νέα.

Εἰς ἐπιστολὰς ἀπευθυνομένας πρὸς φίλους του κατέειπε τὰς συνειρμίας του δὲν ἔπαυε νὰ λέγῃ ὅτι θεωρεῖ τὴν ἀσθενείαν του ὡς εὐκαιρίαν ποθητὴν, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡσθάνετο μὲ χαρὰν ν' ἀπελευθερώνετο ἡ πνευματικὴ του ζωὴ ἀπὸ τὴν κτηνώδη καὶ ἀπὸ κάθε τι· τὸ ὁποῖον πρὶν ἐθεώρει δύσκολον νὰ λυθῇ, ἔβλεπε νὰ λύεται τώρα τόσο εὐχερῶς, μὲ τὴν γενικὴν πνευματικὴν πανάθειαν, τὴν καταδικην, δηλαδὴ τοῦ ἑαυτοῦ του, τὴν ταπεινώσιν καὶ τὴν ἀγάπην.

Οἱ φίλοι τοῦ Τολστόη προσεπάθουν νὰ τὸν πείσουν νὰ μεταβῇ εἰς Κριμαίαν ἐποῦ διὰ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ ἀέρος θ' ἀπηλλάσσεται τῶν δια-

λειπόντων πυρετῶν." Αν και εἶχε συγκατατεθῆ εἰς τοῦτο, ἦτο πολὺ ἀδιάφορος διὰ τὸ ταξεῖδι.

«Αἰσθάνομαι τόσον ζωηρὰ — ἔλεγε — τὸ μεγάλο ταξεῖδι ποῦ κάμνω καὶ τοῦ ὁποίου διατρέχω τὸν τελευταῖον σταθμὸν, ὥστε ἡ ἀλλαγὴ τοῦ μέσου τῆς μετακινήσεως πάρα πολὺ ὀλίγον μὲ ἀπασχολεῖ...»

Σπ. Γ. Φραγκοπούλου

~~~~~  
**Η ΓΥΝΗ**  
~~~~~

Τὴν ὥρα ποῦπεν ὁ Θεὸς τὴν Εὐα γιὰ νὰ πλάσῃ,
ἔλαβε χῶμ' ἀπὸ τὴν γῆν νερὸ θαλασσινὸ,
Κ' ἵνα στεγνώσῃ γρήγορα, μὴ πάῃ καὶ τοῦ χαλάσῃ,
Φωτιά ἐπῆρε κι' ἔρριξε ἀπὸ τὸν Οὐρανό.

Καὶ πρὶν νὰ δώσῃ τὴν ζωὴν καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμα,
Ἐρράντισε τὴν γλῶσσαν της μὲ δρακοντιᾶς χυμὸ·
Ἐπῆρε παλαιὸ κρασί, τῆς ἔρριψε ἔς τὸ στόμα,
Καὶ μὲ νερὸ τὴν ἔλουσεν εὐθύς ἀπ' τὸ Χελμὸ.

Ἐκύτταξ' ἔπειτα ἐκεῖ πλησίον μία κυρέλη,
Ποῦ εἶχαν κάμει μέλισσαι ἀπὸ καιρὸ πολὺ,
Ἐπῆρε καὶ τὴν ἄλειψε τὴν Εὐα ὅλη μέλι,
Καὶ οὕτω μέλι ἔγινεν ἀμέσως ἡ χολῆ.

Τέλος τῆς ἔδωκε ζωὴν, τὴν ἰσῆκωσε κι' ἐστάθη,
Κι' ὅταν τὴν εἶδε ὁ Ἀδάμ, ποῦ ξύπνησε, γυμνῆ,
Μὴ ξέρων τ' ἦτο, ἔτρεμεν ὁ μαῦρος κι' ἐβωβάθη,
Ἄλλ' ὁ Θεὸς τοῦ φώναξε πῶς λέγεται γυνή.

Πῶς εἶνε πλάσμα του κι' αὐτὴ μὲ πειρὸ πολλὰ πλασμένη
Καὶ πῶς τὴν δίδει σύντροφο σ' αὐτὸν καὶ βοηθὸ,
Ἐκεῖνος τὴν ἐγνώρισε ὡς ἂν ἀγαπημένη
Κι' ἐκεῖνη τὸν ἀγκάλιασε σφιχτὰ σὰν ἀδελφὸ.

Κατόπιν τώρα τ' ἔγινε, καθένας τὸ γνωρίζει,
Ἄλλ' ἡ γυνὴ καὶ σήμερον εἶν' ἰδία καὶ σωστὴ
Γι' αὐτὸ μιά ὥρα μᾶς μεθ' ἡμῶν μέλι μᾶς ποτίζει,
Ἄχ, μιά μᾶς καίει τὴν καρδιά καὶ μιά πᾶμε σαστοί.